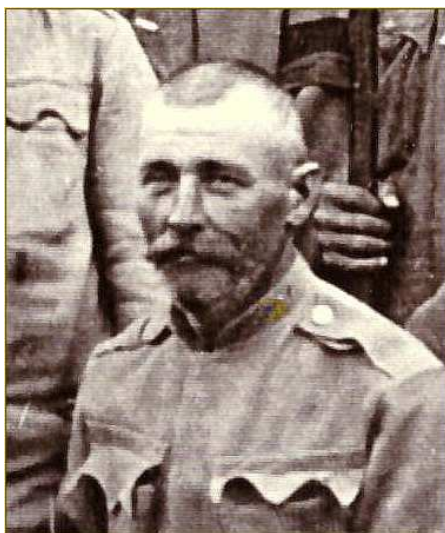

*Zpravodaj
Klubu přátel
Žižkova*

**ZE ŽIŽKOVA K ALPSKÝM
VELIKÁNŮM**
*z korespondence vojáka
1. světové války*

ZE ŽIŽKOVA K ALPSKÝM VELIKÁNŮM

Miroslav Čvančara – duben 2023. Autentické výtahy z dopisů mého děda Josefa Čvančary (1868 – 1917) z války na italské frontě.

Za deset měsíců poté co Rakousko-Uhersko agresí proti Srbsku zahájilo první světový konflikt, 24. května 1915, vyhlásila válku Rakousko-Uhersku také Itálie. Nové, převážně poziční horské bojiště o přibližné délce kolem 600 kilometrů, začínalo u Švýcarské hranice, táhlo se přes masiv Monte Baldo, stoupalo přes Dolomity do Korutan a odtud na východ. K zásobování armády a k zesílení průjezdnosti komunikační sítě na italské frontě, zřídila vídeňská vláda Domobranecké povinné pracovní oddíly, složené z civilních příslušníků monarchie a zajatců ze srbského a ruského bojiště.

Netrvalo dlouho a armádní požadavek o urychlené vyslání povinného manuálního kontingentu dorazil i do srdce Českého království. Povolávacímu rozkazu se nemohl vyhnout sedmačtyřicetiletý zřízenec Obecního úřadu města Žižkova, Josef Čvančara.

Rozloučil se s manželkou Julianou a syny. S nejmladším dvanáctiletým Frantíkem, sedmnáctiletým Ferdinandem a devatenáctiletým, bohužel již velmi vážně nemocným Pepou - Josefem mladším. Otec Josef odejel z Prahy vlakem 3. června 1915. Přes jižní Čechy, Horní Rakousy a Solnohradsko, do hornatých tyrolských Dolomit, vzdálených přes 600 km od Žižkova.

Než se Josef Čvančara stačil vůbec zapojit do pracovních povinností, obdržel z domova tu nejtragičtější zprávu. Jeho nejmilejší Pepa 13. června, pouhých deset dnů po otcově odjezdu z Prahy v nemocnici zemřel.

V prvních červnových a červencových, zármutkem poznamenaných dopisech, Josef Čvančara rodině sděloval, že někdy se nachází až ve výši 2500 – 2800 metrů, mezi skalami s věčným ledem a sněhem. A že v údolí jsou zelené louky a políčka a on sám s partou obývá domek ve vyklizené vesnici. Počasí je poměrně chladné a počáteční strava vyhovující. A hlavně, že byl v rámci císařské a královské opeňovací stavební správy v jihotyrolském Sellajochu jmenován aufseherem, tj. vedoucím Civilní pracovní grupy č. XIX. v Pordoijochu. Dohlížel tak na činnost skupin od třiceti do jednoho sta lidí. Dlužno poznamenat, že jádro manuálně pracujících skupin, stavějících vojenské ubikace, opevnění, úkryty, skalní traverzy, přístřešky, zákopy, žebříkové stezky a dřevěné lávky a zejména

odstraňujících z cest nánosy sněhu, tvořili srbští, ruští, polští a později částečně i italsí váleční zajatci. Na levém rukávu stejnokroju nosili černožlutou pásku a byli povinni zdravit důstojníky. V dopise z července 1915 Josef Čvančara uvádí: *Co vrchní inženýr, Němec poručí, musím překládat. Píší také pracovní listiny na celý den, a co je třeba fasovat k jídlu. Od 4,30 hodin ráno jsem na nohou až do 21,00. Chodím denně 20 až 24 kilometrů z údolí nahoru až do výše 2500 metrů. Dobře, že mám zdravé nohy. Přesto když večer přicházím na stanoviště, sotva je vleču. Naše nohy týrají špatné cesty, an chodíme pořád po skalách. Často přijdou mraky a není vidět ani na třicet kroků. Nebo se spustí liják a za půl hodiny jsme mokří na kůži. – Mám hlad jako vlk a vzdor tomu, že hodně sním, jsme hubený jako šindel. Nejíme nic jiného než chléb, maso, polívku a kávu. Nebo fazole, boby a hrách, které se však musí dlouho vařit. Pijeme pramenitou vodu. Domek, který civilní majitelé museli nakvap opustit, sdílím s ostatními dozorci a kuchařem Mašínem. Poláci spí ve stodole.*

8. září 1915. *Svlékl jsem civilní oděv a dostal vojenskou uniformu. Nové kalhoty, kadetskou blůzu, onučky a pár výtečných okovaných bot. Dám se vyfotografovat a pošlu tři pohlednice. V nové uniformě vypadám, jako když jsem ji jako kanonýr v roce 1892 opustil.*

Říjen 1915. *Posílám fotografie. Hoch co sedí pode mnou není ani 15 roků starý! Na fotografii jsou: dva Češi, tři Rusíni a devatenáct haličských Poláků. Dříve jsem měl také jednoho Rumuna. Ale většinou pro churavost byli posláni domů.*

Dnes 15. října 1915 *mám s Mašínem královský oběd s řádnou porcí vína. Byl stejně výtečný jako guláš, když se zde před dvěma měsíci zabil kůň pádem ze skály a my dostali celou jeho zadní část. – Od července nosíme dělostřeleckou municí na bitevní čáru. Celá dopoledne pak trvá dělostřelecký boj z obou stran. Seděli jsme při obědě na trávě v lese, když šrapnel explodoval nad námi ve vzdálenosti asi 150 metrů, ale velice vysoko. Jednotlivé střepiny dolétly až k nám na deset kroků. Ale skoro každý z Poláků prodělal tažení v Polsku, takže kanonáda jim není novinkou. Před několika týdny jsem se šel podívat jak němečtí vojáci hráli šachy. V tom přiletěl taliánský šrapnel, urazil kus skály a úlomky dopadly kolem nás, až na šachovnici.*

Říjen 1915. Od začátku září byly sice chumelenice, ale od 29. 9. nastalo hrozné počasí. Sníh, déšť, sněhové krupky, zima. Ale pak se vyjasnilo. Obloha modrá, dole vše zelené. Z okna vidím bílé vrchy, ledovce a pod nimi les. Do linie však už čtyři neděle nechodíme.

25.10.1915. Jsem vzdálen jen pár set metrů od hranic. Zima je solidní, slunce přes vrchy nemůže a ve stínu země ani nerozmrzne. Minulý týden trvala čtyři dny kanonáda, že mi utekla polovina lidí. Snad dvacet kanónů z každé strany. Ozvěna o skály vše mnohonásobuje. Taliáni nejvíce střílí na Chinabatteroi, tam jsem začal dnes pracovat. Je to jedno z nejnebezpečnějších míst na fedaiském „jochu“, sedle, v němž se přechází do Itálie. Vesnice zmizela z povrchu. Třípatrový hotel vyhodili do povětří, aby nepřekážel dělům ve střelbě. Druhý hotel, také třípatrový na Fedai – „Bamberger Haus“, rozstříleli zase Taliáni a ostatek srovnali se zemí naší. Děla řvou, strojní pušky praskají, granáty narážejí na skály, drtí a porážejí stromy v lese. Máme tři mrtvé a protějščí China dva. Ve čtvrtek Talián hodil mezi nás několik patnáctek. Jedna přerazila dva stromy v lese. Ale v půl páté nastal konec! Zajato devadesát obklíčených elitních italských myslivců – bersagliérů. Jo, jak některý Talián vystrčí hlavu ze zákopu – už je nebožtík! Nechali na La Mandře, ve výši 2400 metrů ve sněhu, čtrnáct mrtvých. A při posledním útoku na Fedai nechali před zákopy třicet mrtvých, nějaké raněné – a utekli! Zatímco můj „mančaft“ se schovává za skaliska a stromy, já sedím klidně na pařezu, jím svačinu a koukám jak šrapnely praskají ve vzduchu.

Listopad 1915. Josef Čvančara. Pracovní oddíl č. XIX. C a K stavební vedení, polní pošta 323. Denně chodím až 18 kilometrů. Šest měsíců honím kopec za kopcem. Někdy až třikrát denně musíme vyrazit do výše 2800 metrů. Jsem už na nohy trop. Je zde generální zima. Sněhu, vody a všeho co si nepřejeme. K tomu mínus 18 stupňů. Bez uhlí!

Březen 1916. Josef Čvančara, Partieführer, C a K pěší divize. Máme nouzi o chleba, tabák, doutníky a cigára. Od masa nelze nic koupit, k dostání je jediné sýr. Mouku a knedlíky jsem neviděl deset měsíců a mléko nepil od srpna. Čaj s rumem fasujeme, ale jen občas máme k menáži polévku, rýži s masem a makaróny, gulášové konzervy a víno. Poprvé v životě jsem

jedl tresku tzv. „Stockfisch“, a byla dobrá. Naštěstí je zde pražská baterie a u té občas mohu obědvat pražská jídla.

12. 3. 1916. Po třinácti týdnech opět bydlím v baráku. Udělal jsem si palandu s pérovou matrací. Polštář a červenou deku mám z domova. Od 14. prosince jsme byli pod děravou střechou. Sněhové bouře, vichřice a děsný mrazivý vítr. Nebezpečí lavin. Práce se sněhem je mnoho. Cesty jsou jím zaváté, a na dráhu odtud přes třicet kilometrů.. Nohy mám pořád zdravé, přesto, že jsem pět měsíců dělal denně přes dvacet kilometrů.

Duben 1916. Zde je sedm měsíců skoro polární zima, pak krátké jaro od 15. května do června, a krátké léto do třetiny září. Pak je stálý podzim a ve vyšších regionech již od října snůh. V létě je zde divukrásná podívaná, ale Alpy jsou zrádné! Na každém kroku číhá smrt, nemluvě o nepřátelské palbě. Kdo má strach, nesmí vystrčit hlavu! Za celých čtyřicet týdnů jsme tolik nezkusili, co posledních šest dnů! Děsné sněhové větry, sněhu dva – tři metry. Každou chvíli padají laviny a je dost uklízení. Většinu naší pracovní doby zaberou transporty potravin pro vojsko. Běhám po výškách, brodím se sněhem, a jen o nedělích konečně sedím a čtu.

4. května 1916. Již od loňského prosince jsem v této pustině. Je tu než veliký hotel a malá budova. Dále baráky pro vojsko, pro nás a pro zajatce. Široko daleko nic než zasněžené skály. Do nejbližší vesnice dole, je hodina cesty. Do druhé, rozstřílené a směrem k hranici, je to devět kilometrů. Loni jsem chodil na práci až k hranici i přes ní. Prohazujeme stále cesty ve sněhu. Bez rukavic a zimní čepice nelze vyjít. V lijáku je člověk za chvíli skrz naskrz mokrý. A šaty do rána ani neuschnou. V Penii, kde jsem byl loni nedaleko hranic, bylo lépe. Měli jsme volné neděle. Topíme celý den. Les máme čtyřicet kroků od baráku, a dříví nám nařežou a přinesou ke kamnům. Sedím, píši a čtu. Pošta sem zabere deset hodin cesty.

25. května 1916. Místo maníků co narukovali, přišli na práci landšturmáci. Samí fotrové přes 45 roků, většinou z Horních Rakous a Solnohradska. Svých Poláků mám už jen dvanáct, dále sedm Tyroláků a několik Italů. Uklízíme snůh z cest, na kterých je ho někde až čtyři metry. Od té doby co jsou Italové vystrnaděni z Col di Lana,

je to snesitelnější. Tu kanonádu z obou stran bych vám přál slyšet!

30. května 1916. *Dnes jsem měl dvanáct lidí na proházení sněhu pro cestu na vrchol 2558 metrů. To proto, že sem přijela Jeho Výsost arcikníže František Salvator. Když jsme učinili cestu schůdnou,, vystoupil se svoji družinou nahoru.*

31. května 1916. *Zde je půda granáty a šrapnely velmi rozryta. Když naše c. a k. vojsko vyhnalo Taliány, tak přišly laviny. Mám šedesát Rusů s nimiž odstraňuji snůh. Pruh sněhu se šinul ze stráně a ničil naší cestu. Když se lavina usadila, tak jsem ji změřil. Měla 130m šířky a dle přibližné délky mohla obsahovat na 1600 m krychlových.*

13. června 1916. *V neděli měl pohřeb jeden poručík od dělostřelců. Byl při útoku střelen do hlavy. Šli jsme hodinu na vojenský hřbitov.*

17. června 1916. *Dnes odpoledne má pohřeb zajatý Srb. Hřbitov leží na návrší a uprostřed je velký kříž. Každý hrob je obložen buď drnem, nebo kamennými deskami a ozdoben vkusným křížem. Už je jich tam třicet. Češi, Němci, Bavoři, Prus, Maďaři, Rumun, Uher, Polák, Tyroláci, Slovinci a zajatí Rusové.*

24. června 1916. *Jdu na krátký čas se třiceti lidmi na hranice, do zákopů. Je to silně exponované místo. Vrátil-li se, mám slíbeno vyznamenání.*

Červenec 1916. *Ve dne pracujeme na 2700 m výšinách tyrolských, a v noci pro kanonádu nespíme. Vedl jsem nahoru do zákopů 170 Rusů a jejich strážce. Byl jsem navržen k vyznamenání Záslužným stříbrným křížem. Kdy to přijde, nevím. Asi to šlo do Vídně nebo k armádnímu velitelství. Jsem už tři týdny v zákopech, eventuelně i před nimi. Loni to bylo to samé. Na Penii a na Fedaiiau, přímo na italské hranici, jsem chodil šest a půl měsíců. Střelby je zde některý den až běda. Ted' rovnáme místo pro dva baráky a nosíme municí. Jinak čas krátím hlavně čtením. Čtu Právo lidu, nebo německé noviny. A ted' také polskou „Sherlock-Holmesku“, ale je to samá krev. Mám celý ročník „Gartenlaube“. Má 880 stran a než ho celý přečtu, bude po vojně. Každý se těší, že už bude brzy konec, ale ten bude zamrzlý někde na Severní točně.*

Josef Čvančara. Partieführer b.d. Landsturmpflichtigen Civil Arbeiter No. XIX. C a K Militärbeuleitung Feldpost No. 613/3,

vůdce skupiny u Domobraneckého povinného pracovního oddílu č. XIX. Císařská a královská stavební správa. Poštní pošta č. 613/3.

Ferdinand Čvančara, syn (1898 – 1965) vzpomínka:

„V srpnu 1916 přijel otec na Žižkov na svoji první a také poslední dovolenou. Poté co položil květiny na Pepův hrob na Olšanech, navštívil Ponrepův biograf v Karlově ulici, kde jsem byl zaměstnán. Přišel s naší maminkou již v poněkud povznesené náladě. Ve 22,00 hodin, po představení, jsme šli ze Starého Města pěšky na Žižkov. Protože od Karlovy ulice až k Prašné bráně bylo hodně hospod, musel jsem s matkou před každou čekat, až si otec ve stoje vypil jedno pivo. U Prašné brány stál strážník, a pivem rozjařený otec začal na něho vykřikovat: *At' žije Itálie!* Policista se ale otočil a předstírajíc, že nic neslyšel ani neviděl, odkráčel pryč“.

Opět z fronty, po návratu ze srpnové dovolené v Praze

21. srpna 1916. *Z Budějovic jsem od pátku až do soboty bez jídla čekal na vojenský vlak. Jel jsem do Bolzana, odtud do Klausenu a malodráhou do Planu. Opozdil jsem se o 35 hodin! Spal jsem v baráku kde nás bylo osm set. V poledne místo menáže nás poslali na procházku Innsbruckem. Pěkné a čisté město. V některé ulici je až deset i dvanáct hotelů a hostinců. Pivo dobré. V údolích je velké množství vinic a ovocných stromů.*

27. srpna 1916. *Zatímco jsem byl doma na Žižkově, stalo se zde 6. srpna neštěstí. Skalní sloup, větší než váš dům, se z výše 120 metrů utrh, rozbil na padrt' dva baráky a zabil čtrnáct maďarských vojínů. Šest zranil. Chodím s lidmi do lesa na dříví, na zásoby na zimu. Obyvatelé ze zdola sekají trávu na seno. Většinou jsou to ženské a 10 – 15 letí chlapci. Nás je zde asi šedesát, ostatní jsou v zákopech. Dnes jsem šel do lesa u Canazzei na houby „kuřátka“. Měl jsem jich k večeři plný šálek. V neděli jsem vystoupil nahoru na Sellajoch a viděl opět Pordoi, kam jsou to dvě hodiny cesty.*

3. září 1916. *Tesařím. Trochu tomu rozumím od dřívějšíka. Stavíme větší kůlnu na seno. Budeme ji pokrývat prkny a lepenkou. Že nám to šlo rychle, dostal každý půl litru opravdového rumu do čaje.*

14. září 1916. Po šestitýdenní přestávce jsem se dostal opět nahoru. U stanice lanovky opravujeme tunel ve výši 2550 metrů. Se čtyřiceti Srby chodím každý den domů šestnáct kilometrů.

23. září 1916. Když jsem před třemi dny přišel domů z Porta Vescova (Brána biskupova, 2550m), začalo chumelit. Druhý den 21. září jsme šli do práce v nejprudším mrazivém větru. Zapadali jsme po pás do sněhových závějí. Předtím, v neděli 17. září jsem se šel podívat na nedalekou 3152 metrů vysokou horu Boe-Špičku. Je žlutočerveně zbarvená, holá a nahoře končí jako egyptská pyramida. Vyšel jsem v 7,00 hodin ráno a v 7,45 jsem byl u paty Sella skupiny. A pak ostře nahoru do úzkého průsmyku. Zapomněl jsem však na rukavice a hlavně na „schneereifen“ – ozubce na boty. Pokračoval jsem po zmrzlém sněhu, ledovcích a skalních útesech. Ale bez želez to dál nešlo. Zastavil jsem se jen sto metrů pod samotným vrcholem Boe-Špičky. Boty se mi smekaly po zmrzlém sněhu a mně nezbylo nic jiného než od dalšího výstupu na vrchol upustit. Škoda, je z něho prý vyhlídka až k moři. Navíc byl překrásný den, obloha beze skvrny, vzduch velmi čistý. Ačkoliv slunce dole pražilo, byl nahoře mráz a zábly mě prsty. Byla to dosavad moje největší túra. Mám čtyřicet Srbů, líných a zavšivených. Ručím však za vykonanou práci, jinak mám malér. Fasuji cigarety. Mohl bych je měnit za doutníky, ale měním je za chleba.

5. října 1916. S kolegou jsme na stráních našli hodně hub. Za hodinu byla menáž hotová. Kus chleba k tomu a zapilo se to dobrým čajem s rumem. V neděli jsme museli na mši. Veleba to za půl hodiny odbyl i s kázáním. Dříve jsme měli vousatého kapucína, ten rád jezdil na koni, a nenosil hábit, ale uniformu.

26. října 1916. Počasí je nádherné, teplo jako u nás o žních, obloha modrá jako tyrkys. V noci jsou však mrazíky. Chodím s Taliány, Poláky nebo s našimi landšturmáky. K obědu míváme salát, nebo ke konzervě kyselé zelí, vodnici, trochu vína nebo půl litru piva. Jiného nic, ani brambory. Nejvíce mi scházejí knedlíky a vdolky. Místo černé kávy máme ráno obarvenou vodu, odpoledne polévku z vody a konzervu obsahující čtvrtinu vody. Večer máme praženkou obarvenou

vodu a k tomu čajem zbarvenou vodu. K tomu chleba z bramborové a bobové mouky. Od 5 zárí do 15. října jsme nedostávali víno ani rum, ale nyní fasujeme čtvrt litru vína na dva dny. Utvořili jsme jakési postrní sdružení. Celý týden – ráno i večer, dostáváme ředěné černé kafe. Mezi dnem čaj. Přikusovat můžeme vymrzlý sníh, a abychom nedostali tyfus, doktor nás proti tomu očkoval. Škoda, že není očkování proti hladu! Ze zoufalství pijeme rum. Když ho člověk vypije čtvrtku, zapomene na všechno.

28. října 1916. Milý synu Františku! Brzy započneš čtrnáctý rok svého, většinou knedlíkům a šhubánkům věnovaného života. Poslouchej maminku, nezlob a netrop neplechy ani doma, ani v domě, na našich žižkovských ulicích a náměstích, ani ve škole. Ať neuděláš s vysvědčením ostudu. Vzpomeň si vždy na Pepu a hled' ve všem být takovým jako on. Co se naučíš, učíš se pro sebe! Nikdy se dobrá věc v mládí naučená, v stáří neztratí.

5. listopadu 1916. Pordoi. V minulých dnech jsme na Kapelské (Capello) stavěli střechu. O Všechny svatých byla mše. Já ale musel ve tři hodiny ráno vést oddíl Rusů na práci k taliánské hranici. Pracovali jsme až do večera na lanové dráze. Za to máme zítra prázdnno. Nyní je 23,00 hodin. Čtu pražské noviny, které obden dostávám. Venku bouře burácí, blesky se křížují, hromy bijí a z oblak lije jako z konve.

7. listopadu 1916. Milý synu Ferdinande! Daleko lépe bys udělal, kdyby ses držel svého zámečnického řemesla. To má daleko větší cenu než deset biografů, i s jejich pochybnou existencí.

12. listopadu 1916. Lavinová „Bílá smrt“ začala. Na jednom místě zasypala devět nosičů, všichni mrtví. Na Mezzodi, kde jsem byl v létě, lavina zasypala dva kanonýry. Jeden mrtvý, druhý má zraněnou hlavu. Jiný kanonýr zapadl ve vánici, a našli ho omrzlého ve sněhu. Ráno 8. listopadu jsme museli na Mezzodi. Šlo šestnáct našich, třináct Rusů, jedna hlídka a já. Došli jsme jen na Christomanos (Pordoijoch). Jest to jinak čtvrt hodiny, ale tentokrát nám to trvalo skoro hodinu. Vypukla bouře. Rozhodli jsme se vrátit. Poslal jsem pro Rusy vojáka, ale ten už je nedostihl, protože šli daleko před námi. Bylo 18,00 hodin a Rusové se pořád nevraceli. Dobře jsem se oblékl, na hlavu dal sněhovou kuklu, a šel do hotelu pro rozkaz. Dostali

jsme alpského vůdce, deset lidí si obulo „schneereify“-sněhové obruče, aby se nebořili, lucerny, hole, a šlo se. My co jsme šli vzadu bez obručí, jsme zapadali hluboko do sněhu. Dvakrát mě musel kolega vytáhnout, sám bych nevylezl. Vyšli jsme v 18,30 hodin a došli na Christomanos, což je jindy patnáct minut cesty, až ve 20,30. Rusy jsme našli schované ve stáji. Dovedli jsme je domů. Ačkoliv jsme šli po větru, cesta zpět opět trvala až do 21,30 hodin. Ráno jsme nemohli ze dveří. Bylo před nimi naváto na dva metry sněhu. Ve stínu jsou závěje i třímetrové!

19. listopadu 1916. Časopisy dnes napíšíou, že už brzy bude mír, ale druhý den tvrdí, že válka bude trvat ještě deset let! Tak si z ubohých, bídou štvaných lidí dělají legraci. Tak jako kněží z věřících křesťanů, kterým slibují, ale až po smrti, království nebeské. – Konečně jsem dostal mundúr. Nový plášť, blůza, kalhoty, trikové prádlo a čepici. Zaměstnání mám pořád stejné. Prohazujeme snůh na silnici. Než ho odstraníme, napadne jiný. Tak to bude trvat až do května, pakliže nás to dřív nezasype.

Poznámka autora - 21. listopadu 1916 zemřel císař František Josef I. Dožil se 86 let a vládl (když počet otočíme) 68 roků. Novým císařem se stal arcivévoda Karel František Josef, narozený 1887.

25. listopadu 1916. Dnes odpoledne jsme ve vojenském skládali přísahu našemu novému císaři. – Čtení mám dost. Noviny české i německé. Jablka mi neposílejte! Víte, že je nejím.

20. prosince 1916. Dva týdny zde řádí sněhové bouře. Tam co jsem byl loni, zasypala lavina skladiště a barák s dvaatřiceti muži. Jen sedm jich vytáhli živých. – Velká lavina zasypala na Brenneru dráhu a proto je železniční spojení s jihem přerušeno. Vysoko v horách byla zavalena celá setnina, 270 Moravanů. – Na neděli jsme byli předvoláni k Divisijnímu soudu do Karrersee. Byl jsem na nocleh v hotelu na karrarském průsmyku, ale v pokoji nebyla vůbec kamna, jen mráz a zdi plné jinovatky. Ráno jsem šel dál do Karrersee, do hotelu kde se nalézá Divisijní soud. Je to největší hotel v Tyrolsku, jako karlínská kasárna. Má devět pater a vnitřek nádherně zařízený. Elektrické zdviže, troje schodiště, parní topení. Jsou tam pouze

důstojníci a vojáci. Vrátil jsem se do hotelu na průsmyku a pobyl tam přes noc. Ráno v 8,30 jsem vyrazil, v 10,30 jsem byl ve Vigo a pak přes Pozzo do Perry, kde jsem obědval. Pak 45 minut saněmi a v 15,00 jsem přijel do Griesu. Večer jsem jechal dále do Canazzei a pak už k nám do kopce. Domů jsem přišel v jednu hodinu v noci. Mráz byl ukrutný, měl jsem onuce v botách zamrzlé, plné jinovatky.

6. ledna 1917. Peníze mi nejsou nic platné. Jen někdy si koupím trochu tabáku, nebo chleba a jednou za čas litr vína. Dostali jsme z Králové Hradce dvanáct Maďarů, jednoho Slováka a jednoho Srbochorvata. Jedině se Slovákem se dobře dorozumím, částečně i s Poláky a Rusy. Ale s Maďary se navzájem nemůžeme domluvit, i když pár povelů v jejich řeči jsem se naučil. Na Fedaiia, co jsem byl předloni u hranice, zasypala lavina devět vojáků. Jenom četaře vytáhli živého, ale s přelámanými žebry. Nebožtíky vozí pořád na vozech jak dříví. Tuhle jich vezli jednadvacet! Zmrzlých na rampouch a složených na sebe. Bez rakví.

Poznámka autora – dedukce Leden 1917 - zasněžený pás alpských hor, poznamenaný křivolakými kamenitými cestami a stezkami, zaplněný vojáky. S náboji, zbraněmi, lopatami a trámy. Co chvíli zaduněla rána z děla a granát vymrštil do výše gejzír ledu a sněhu. Mezi skupinami ozbrojenců se občas mihl i prošedivělý partafýr Josef Čvančara. Co se vlastně stalo, se už nikdy nedovíme! Utrpěl zranění. Nikoli snad střelné, ale zřejmě pádem ze skály. Byl dopraven na pokoj č. 156 vojenské ošetrovny v innsbrucké Klinické záložní nemocnici.

Počínaje únorem Josef napsal rodině na Žižkov první z řady několika korespondenčních lístků:

8. února 1917 - Innsbruck. *Jsem už téměř zdrav, až na jedno místo u jater, které mne bolí. Pořád mě roentgenují a fotografují. Doktor řekl, že budu převezen na chirurgickou kliniku a na operaci.*

26. února 1917. Josef Čvančara, Pertieführer. Císařská a královská horská brigáda, sanitní ústav č. 38. Polní pošta č. 95/1. *Trochu je mi lepší. Zůstávám zde na Klinice na operaci, která bude až snad v březnu. Strava je dobrá: k snídani bílá káva, chléb. V 9,00 hodin hovězí polévka. V poledne hovězí*

polévka, kompot, omeleta a buchta. Večer káva a chléb. Je tady plno jeptišek.

16. března 1917. Innsbruck. Chirurgická klinika, pokoj č. 218.
Je to tady lepší, než tam nahoře. Jsem skoro zdrav, ale náramně zesláblý a zhublý. Chodit už můžu. Uvidím ještě svoji rodinu a náš milý Žižkov?

23. března 1917. *Posílám dvě zprávy. Dobrou a neveselou. Včera před večerí v doprovodu doktorů a jedné dvorní dámy, nás navštívila matka Jeho Veličenstva císaře, paní arcikněžna Marie Josefa. Ptala se mě jak se mi daří. Odvětil jsem: „Císařská Výsosti, nyní již dobře“. „Odkud jste?“ „Z Prahy“. „Ah, to je daleko, to vás nemůže nikdo navštívit. Přeji vám brzké uzdravení a tady máte cigarety“. Poděkoval jsem a všichni šli dále. Druhá zpráva. Doktor mně našel novou nemoc. Dostávám prý zánět ledvin, ale já nic nepozoruji.*

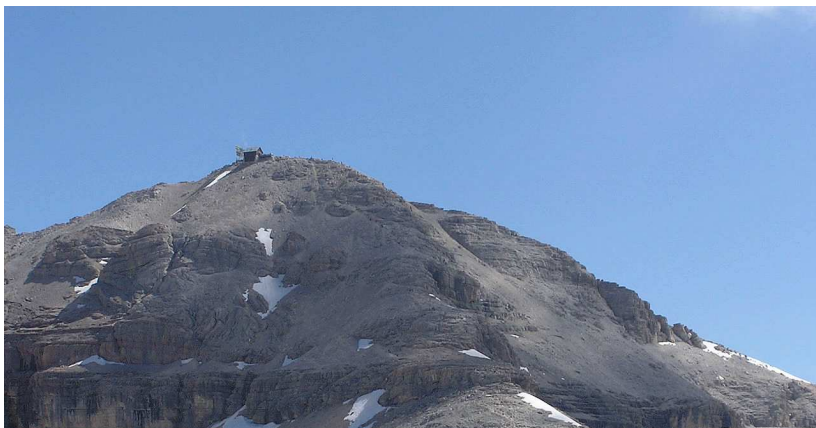
7. dubna 1917. *V pondělí 9. dubna pojedu do Prahy na českou kliniku. Asi sanitním vlakem, tak bych mohl být v Praze asi ve středu ráno. Zařídte se, abyste mne na nádraží viděli!*

To byla Josefova poslední písemná zpráva. Cestou nemocničním vlakem se jeho zdravotní stav prudce zhoršil. Proto byl vysazen ve Vídni a převezen do Radeckého kasáren v XVI. městském obvodu a uložen na pokoj č. 204 ve druhém poschodí prvního pavilonu I. Společné záložní nemocnice. S rodinou a Žižkovem se devětačtyřicetiletý Josef už nikdy neshledal. Zemřel 17. dubna 1917 ve 2,45 hodin...

Jeho tělo bylo uloženo ve 14,00 hodin 20. dubna v hromadném hrobě na půdě Ústředního hřbitova (Centralfriedhofes Wiener) v oddělení (Grüppe) 18, ve 23 řadě, pod číslem 229.

Poznámka autora - Obdržel-li Josef Čvančara vyznamenání *Záslužným stříbrným křížem*, o němž se zmínil v dopisu rodině v červenci 1916, zůstane navždy záhadou. Synové Ferdinand a František se v dospělosti alespoň nikdy nezmínili, že by podobný řád vůbec někdy viděli. Podobně tomu bude i se *Záslužnou válečnou medailí 1866*, udělenou Antonínu Čwančarovi (1837 – 1896) za účast ve válkách 1859 – 1866, kterou prokazatelně obdržel 3. října 1874 na 28. Císařském a královském rezervním velitelství. Ani toto vyznamenání se nedochovalo.

Celé území na jihu Rakousko-Uherska, na kterém v letech 1915 – 1917 operoval Josef Čvančara, připadlo po první světové válce k severní výspě Itálie. Tudíž Dolomity, Pordoijoch a Sellajoch (joch = německy horské sedlo), Penia, Fedaia, Plan, Trident, Bolzano (Bozen), Klausen, Karrersee, Vigo, Pozzo, Gries, Mezzodi, Capello, Porta Vescovo, Christomanos, Canazei di Fassa a Campitelo. – Sella-Joch, Plan, Penia, Pordoi-Joch, hora Boe-Spitz (3152m), je území rozprostírající se asi 80km jihovýchodně od rakouského Innsbrucku, a rovněž cca 37km na východ od Bozenu (Bolzana).

Piz Boé - vrchol

Tyrolsko po porážce Napoleona a Vídeňském kongresu 1815 připadlo Rakousku, takže Rakousko-Uhersko a Itálie byly v 19. století nejen sousedy, ale později dokonce partnery Trojspolku tzv. Centrálních mocností s Německem. Na základě smlouvy z 10. září 1919 ale regiony Jižní Tyrolsko a Trentino připadly Itálii. Ve skutečnosti se úporná poziciční válka na alpské frontě v Dolomitech jeví jako podnik zbytečný - v pustých strmých skalách, na zmrzlém sněhu a ledu se bojovalo jen o symbolické územní zisky.

Časopis *Největší války a bitvy* v č.2/2020 shrnuje první světovou válku

MOBILIZOVÁNO ZABITO ZRANĚNO ZAJATO - ZTRACENO

ITÁLIE

5, 615 000 947 000 600 000 650 000

RAK. – UHERSKO (všechny fronty)

7, 800 000 1, 200 000 3, 620 000 2, 200 000

CHRONOLOGICKÉ MEZNÍKY PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY (VÝBĚR)

28. června 1914. V Sarajevu zavraždění arcivévoda Ferdinand s manželkou.

28. července 1914. Rakousko-Uhersko vyhlašuje Srbsku válku.

23. května 1915. Itálie vyhlašuje válku Rakousko-uherské monarchii.

7. července 1915. Rakušané obsazují severní vrchol Monte Piana.

15. července 1915. První italská ofenzíva na hoře Col di Lana.

17. dubna 1916. Italové trhavinou odstřelují vrchol Col di Lana.

13. prosince 1916. Lavina v masivu Marmolady. Smrt 300 Rakušanů.

zima 1916 – 1917. Tisíce vojáků obou stran jsou obětmi lavin.

3. března 1918. Německo podepisuje příměří s bolševickým Ruskem.

29. října 1918 V Italském Roverettu je podepsané příměří

...a ještě k První světové válce

Zvon v Roveretu.

Petr Kallista KPZ

V severní Itálii v okolí města Roveretto (20 km od jezera Lago di Garda) probíhaly za První světové války kruté boje s těžkými ztrátami na obou stranách linie. Konečně bylo podepsáno příměří. Stalo se tak na hradě v Roverettu dne 29. října 1918. Československá legie, bojující na italské straně měla takové počty obětí, že Italové s úctou dodnes vzpomínají na naše padlé. Na paměť padlých se každý rok rozeznívá Zvon míru 200 úderů. Jeho zvuk se nese celým údolím a odráží se od okolních hor v místech kde probíhaly boje. I v České republice se ve výroční den vzniku Československé republiky, 28. října, rozeznívají každý rok na mnoha místech zvony jako vzpomínka na padlé v První světové válce. Dnes je v Roverettu Válečné muzeum, kde mají i naši vojáci svojí expozici. Zvon míru v Roverettu byl zhotoven z iniciativy místního faráře Dona Rosaro, který navrhl, aby byl ulit ze zbytků zbraní, které zůstaly na okolních polích a v lesích, aby svým hlasem uctíval památku všech obětí války. První a posléze i druhý zvon praskl. Dnes je na návrší zvon třetí, odborně ulitý v jižní Itálii. Je považován za druhý největší funkční zvon světa s výškou 3,36 m, průměrem 3,21 m a hmotností 22,6 t. Jeho srdce váží 600 kg. Po svém odlití v roce 1924 byl osazen na věž roveretského hradu, která ale pod jeho vahou začala praskat. V roce 1965 byl proto přemístěn na návrší nad městem. Je zavěšen na ocelové konstrukci a v jeho okolí stojí 114 stožárů s vlajkami států, které se podílely na tvorbě tohoto zvonu.

190. výročí narození Karla Hartiga

(F.Stome, KPŽ)

V dubnu 2023 oslavuje Praha 3 190. výroční narození prvního starosty Žižkova, Karla Hartiga.

Karel Hartig se narodil 4.5. 1833 v Sedlčanech jako syn panského mlynáře Josefa Hartiga. Navštěvoval školu v Příbrami, v letech 1850-54 pravděpodobně studoval na pražské technice, i když o tom nebyly nalezeny žádné záznamy. V roce 1854 složil v Benešově u okresního stavebního úřadu v Benešově zkoušku a stal se tzv. *Landbaumeistrem*. Pracoval na stavbách ve Vídni, v Linci, také v Uhrách, posléze v Praze při stavbě josefských kasáren. Nejstarší zmínka o jeho pobytu v Praze je z 2.8.1861, kdy se přihlásil k pobytu v Bredovské ulici (dnes Politických vězňů) čp. 910. Pražským měšťanem se stal v roce 1865. Po čtyřleté známosti se 30.10.1865 oženil s Amálií Stomeovou, dcerou Josefa a Marie Stomeových, kteří vlastnili usedlost Pražačka (čp. 10), Malá Ševčíková (čp. 5) a Velká Ševčíková (čp. 6), ke kterým patřily rozsáhlé pozemky na budoucím Žižkově. Na popud své nastávající tchyně Marie Stomeové vypracoval Hartig ještě před svatbou regulační plán části polí (pozemek č. 790 mezi dnešními ulicemi Koněvova, Prokopova a Jeseniova), které patřily k usedlosti Pražačka a tak je rok 1865 považován za rok založení Žižkova.

